

Årsmelding for 2021
Jødisk museum Trondheim

Jødisk museum Trondheim arrangerer by- og veitevandring for ulike grupper. Her fra sommeren 2021 der Kari Melhuus Jensen guider en gruppe turister.

Innhold

1. Året 2021	side 3
2. Formål med virksomheten	side 5
3. Besøksopplysninger	side 5
4. Drift i 2021 og planlagt drift i 2022	side 13
5. Samarbeid	side 16
6. Undervisning og formidling	side 17
7. Samlingen	side 20
8. Prosjekter	side 22
9. Sikkerhet	side 24
10. Økonomi	side 24

1. Året 2021

Året 2021 har som 2020 vært preget av ulike smittevernstiltak forårsaket av pandemien som rammet Norge i mars 2020. På tross av nedstengninger og utsettelse, så har besøkstallene totalt vært gode sammenlignet med tiden før pandemien. For skolegrupper ser vi en økning. En av årsakene til dette er nok fordi vi nå har utviklet ulike opplegg mot turoperatører som organiserer klasseseturer fra landet rundt. Her er det snakk om turer som erstatter klasseseturer til Polen og Tyskland med Hvite Busser, Aktive fredreiser o.l. Noen av disse oppleggene arrangeres i samarbeid med Justismuseet, som holder til på Kalvskinnet ikke langt fra Jødisk museum. Dette opplegget kaller vi Trondheim under krigen, og skal gi elevene et innblikk i hendelser under Holocaust i Trondheim, mens Justismuseet har formidler om på bruddet med rettsstaten og nazistisk propaganda.

I tillegg til stenging på bakgrunn av pandemi, så ble museet stengt for besøkende i fem uker fra begynnelsen av september fordi det skulle installeres en heis i bygget, noe som ville medføre støv og støv i lokalene.

I 2021 ble det ansatt en samlingsforvalter i 50% stilling for ett år i en prosjektstilling. I desember vedtok museets styre at denne stillingen skulle videreføres som fast stilling i 50% i 2022.

Tilskudd fra offentlige myndigheter

JmT søker Staten, Trondheim kommune og Trøndelag fylkeskommune om driftsmidler.

Uten driftsmidlene har ikke JmT vært i stand til å oppfylle museets mål om å være en åpen og tilgjengelig institusjon som ivaretar og formidler kunnskap om jødisk kultur, tradisjon og historie, samt jødisk liv i dag.

Minoritet og majoritet

En minoritets kulturarv ligger ofte skjult under mange lag av annen historie, og speiler gjerne forholdet mellom minoriteten og majoritetssamfunnet. En del av JmTs strategi er også å formidle hvordan den jødiske historien ble en del av norsk og lokal historie, og hvordan integreringen skjedde i en gjensidig påvirkning.

I 2021 videreførte Riksantikvaren innsamlingen av jødiske kulturminner som bidrag til Riksantikvarens minoritetsprosjekt som skal sikre at kulturminner etter skogfinner, kvener/norskfinner, jøder, rom og romani sikres for fremtiden som del av det norske samfunnets kulturarv og mangfold. Dette arbeidet videreføres i 2021. Arbeidet gjennomføres også i samarbeid med Trøndelag fylkeskommune.

Hvem skal JmT betjene?

Så kan en spørre hvem sine behov museet skal imøtekomme? Er det storsamfunnets behov for kunnskap om jødisk liv i Norge og verden og hva det har betydd, eller er det like mye en kulturinstitusjon som skal videreføre og bidra til den jødiske gruppens kulturbygging og identitetsskaping? Og hvordan kan skoler og lærere benytte seg av våre ressurser i sin undervisning om holocaust?

Å treffe målgruppen

For å kunne gi bedre svar på spørsmålet enn vi kunne fremskaffe på egen hånd, startet JmT et arbeid med å finne hvilke forventninger og hvilket inntrykk våre nærmeste målgrupper og samarbeidspartnere sitter med. En kvalitativ undersøkelse ble gjennomført sommeren 2020 og skulle være med på å gi grunnlag for JmTs neste strategi 2021 – 2025. Et gjennomgående tema i svarene er at museet forteller en viktig historie og kan bli enda mer synlig på ulike måter. Dette grunnlaget skal benyttes til JmTs videre arbeid med strategi, visjon og verdier i 2022.

Formidling i grunnskole og videregående skole.

Hvordan skal man tilrettelegge for dybdelæringen som læreplanene fremmer? Holocaust er blitt et begrep de fleste kjenner til, men som det er vanskelig å forstå betydningen og rekkevidden av. Derfor leter JmT etter de beste metodene for å legge til rette for barn og unges forståelse og innsikt i problemstillingen.

Det er på det lokale og personlige nivået, at personer er blitt utsatt for forfølgelse. Det er på individnivå at personer er blitt hjulpet, angitt, drept og reddet. Og det er på det lokale, personlige nivået man har den beste mulighet for å forstå hvordan for eksempel Holocaust kunne foregå.

Da er Jødisk museums egne nærområder, museets byvandring og nettressurser verktøy man kan gripe til, for eksempel www.jodiskefotspor.no, et digitalt arkiv av norsk-jødisk liv nord for Dovre. «Jødiske fotspor i nord» gir tilgang til en lokalhistorisk forankring til å forstå holocaust på et lokalt, mikrohistorisk nivå, og er en uvurderlig lokalhistorisk ressurs.

Sikkerhet

På bakgrunn av erfaringer flere steder i Europa, har jødiske museer, synagoger og andre jødiske institusjoner i en del år vært mål for terror og angrep. Derfor har man vurdert at også Jødisk museum Trondheim, som er lokalisert i synagogen i Trondheim, har et sikkerhetsbehov.

JmT har sikkerhetsvakt når museet er åpent, ved gruppebesøk, møtevirksomhet og arrangementer. Det betyr at vi har en ekstra utgiftspost sammenlignet med andre museer til lønning av disse vaktene. JmT søker og får tilskudd fra Handlingsplanen mot antisemittisme for å kunne benytte seg av sikkerhetsvakter og derigjennom kan holde åpent.

Organisasjonen

Jødisk museum Trondheim er organisert som en forening eid av styret i Det Jødiske Samfunn i Trondheim. Det arbeides med å endre organisasjonsform til stiftelse, noe styret ønsker å få gjennomført i løpet av 2022.

Styret for Jødisk museum Trondheim i 2021

Sammensetning av styret i Jødisk museum Trondheim i 2021:

Merethe Baustad Ranum, styreleder, valgt for 2 år

Henriette Kahn, ny nestleder, valgt for 2 år

Sverre Magnar Nyrønning, valgt for 1 år

Torunn Herje, styremedlem, valgt for 2 år

Daniel Johansen, styremedlem. Gjenstår 1 år av valgperioden

Cathrine Kahn, vararepresentant. Valgt for 1 år

Valgkomité: Nikolaj Kahn (leder) og Asher Serussi.

2. Formål med virksomheten

Som ett av Norges to jødiske museer, bevarer JmT minner og vitnesbyrd om jødisk liv i Trondheim og det nordenfjelske. Som museum ivaretar vi disse minnene om den jødiske kulturarven og reflekterer samtidig over dagens situasjon og hvilke konsekvenser nåtida vil få i framtida. Museet har sett på det som sin viktigste oppgave å formidle til storsamfunnet hva jødedom og jødisk kultur er og hva Holocaust har betydd, ikke minst lokalt i landsdelen og regionen vi betjener. JmT organiserer prosjektet Snublestein nord for Dovre. JmTs formidlingsarbeid er hovedsakelig rettet mot majoritetssamfunnet. Ifølge museets vedtekter skal virksomhetens formål skje gjennom innsamling, konservering, forskning og formidling og øke kunnskapen om jødisk historie og liv i Midt-Norge, herunder midtnorsk innvandringshistorie fra middelalderen til i dag, migrasjonens bakgrunn og forløp, migrantenes kulturelle utvikling og deres forhold til Norge og norsk kultur. Museet skal også bidra til å opprettholde og utvikle kulturell, historisk og religiøs selvforståelse blant byens og regionens jøder, og fungere som ressurscenter for kunnskapsformidling både eksternt og internt. Drift og forvaltning av foreningens eiendom, anlegg og samlinger, skal skje i samsvar med regelverket til "The International Council of Museums" (ICOM).

3. Besøksopplysninger

Fordi museet fortsatt ikke kunne vente seg besøkende og grupper fra utlandet i 2021 på grunn av koronaepidemien, ville vi gå glipp av større billettinntekter og mange hundre museumsgjester. For å forsøke å bøte på situasjonen, fortsatte vi i 2021 med et økt tilbud med byvandring i Det jødiske Trondheim. To ganger ukentlig gjennomførte vi byvandringene gjennom sommeren, og leide inn en ekstra person for å få til dette. Byvandringene ble markedsført på Facebook og Trd.events. Byvandringene ble populære, og er et produkt vi vil fortsette å utvikle i ulike sammenhenger.

Besøkende 2021*

Totalt antall besøkende i museet 2021: 5945

Undervisningsoppleggene for skoleelever og studenter ble gjennomført i ukedagene gjennom hele skoleåret. Det var avvik fra oppleggene i ukene smitterestriksjonene ikke tillot besøk, og under byggearbeider i fem uker i september og primo oktober. Se kapittel 5, undervisning og formidling.

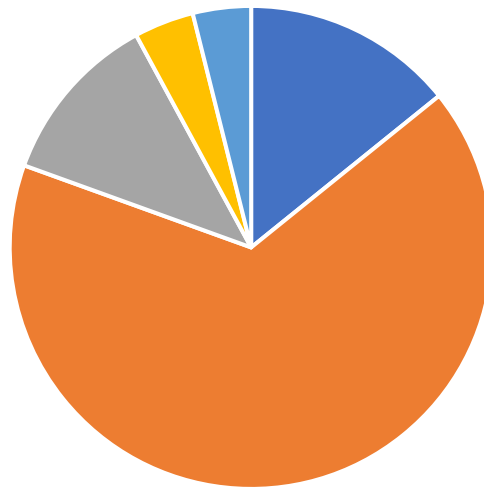
I tillegg har museet vært åpent for publikum på søndagene mellom kl. 12.00 og kl. 16.00 for publikum. 1402 enkeltpersoner var innom museet i 2021, i tillegg til skole- og gruppebesøk. Planlagte kveldsarrangementer ble avlyst. I stedet ble det produsert fire podkaster publisert i Museumspodden. Podkastene var i 2021 basert på samme tematikk og med de samme deltakere som var planlagt for fysiske arrangementer.

- ✓ Antall nedlastning av podkaster i 2021: 969
Antall følgere på Facebook og Instagram i 2021: 2651
- ✓ Nedlastning av appen Hjemme. Borte. Holocaust i Trondheim i 2021: 1076
- ✓ Antall treff på hjemmesiden u 2021: www.jodiskmuseum.org: 22364
- ✓ Antall treff i 2021 på www.jodiskefotspor.no: 34041

Antall elever per måned ved gruppebestilling

Måned	Barneskole	Ungdomsskole	Videregående	Studenter	Andre	Sum:
Januar	2	278				280
Februar				71		71
Mars	173	449	114	28	15	779
April	75	539	92		13	719
Mai	1	511	52	24		588
Juni						
Juli						
August		39	121			160
September		273		20	60	353
Oktober	179	395	132		19	725
November	194	357	15	39	40	645
Desember	21	172			30	223
Totalsum	645	3013	526	182	177	4543

Antall elever etter alder/trinn

■ Barneskole ■ Ungdomsskole ■ Videregående ■ Studenter ■ Andre

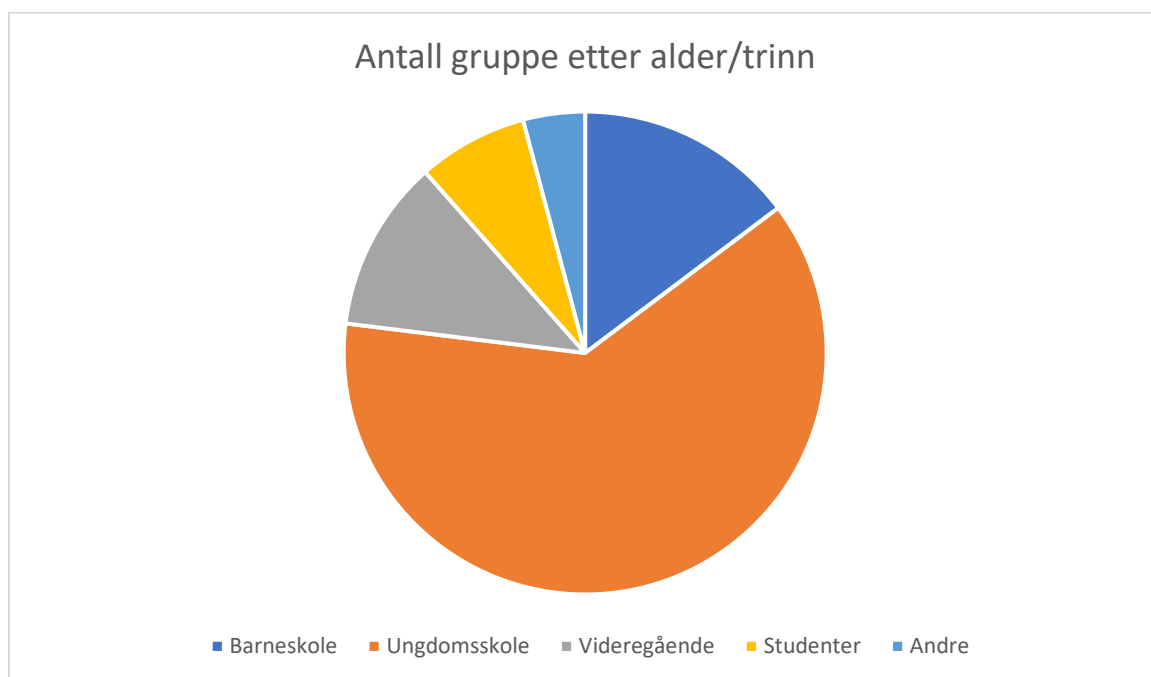
Antall lærere/voksne ved gruppebestilling

Måned	Antall
Januar	19
Februar	4
Mars	69
April	43
Mai	47
Juni	
Juli	
August	12
September	29
Oktober	74
November	58
Desember	19
Totalsum	374

Antall grupper

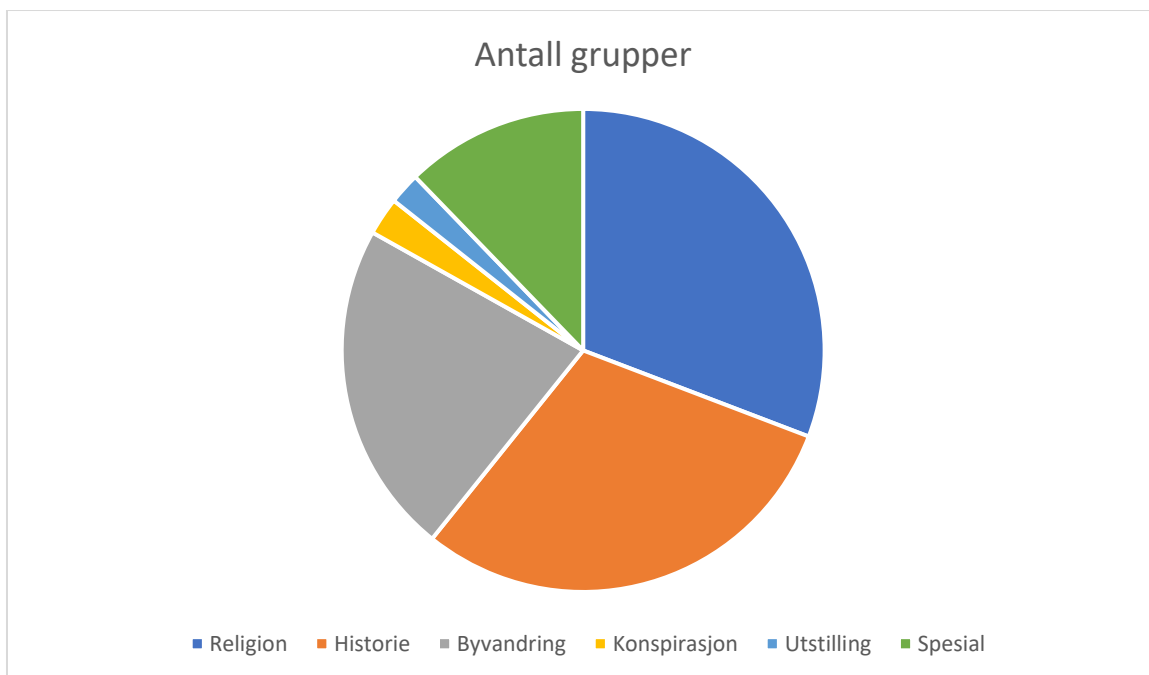
Måned	Barneskole	Ungdomsskole	Videregående	Studenter	Andre	Sum:
Januar	1	12				13
Februar				4		4
Mars	9	22	6	2	1	40
April	3	22	4		1	30
Mai	1	26	2	5		34
Juni						

Juli						
August		2	6			8
September		10		1	2	13
Oktober	7	18	6		1	32
November	10	15	1	4	2	32
Desember	1	8			2	11
SUM	32	135	25	16	9	217

Fordeling, type undervisningsopplegg/omvisning

Semester	Religion	Historie	Byvandring	Konspirasjon	Utstilling	Spesial
Januar	1	12				
Februar						4
Mars	18	16		5		1
April	10	15	4			1
Mai	1	15	12		5	1
Juni						
August	2	6	11			
September			11			2
Oktober	8	3	15			6
November	24	4		1		3
Desember	9					11
SUM:	73	71	53	6	5	29

Byvandring DKS

	Grupper	Antall
Januar		
Februar		
Mars		
April	4	98
Mai	12	253
Juni		
Juli		
August		
September	4	97
Oktober	3	74
November		
Desember		
Sum	23	522

Opplegg avlyst vår 2021 som følge av Covid-19: 36

8 grupper fra DKS har fått tilbud om å få oppleggene høsten 2021. 4 grupper takket ja til nye tider

Opplegg avlyst/utsatt høsten 2021 som følge av Covid-19: 10

Sommeråpent

Sommeråpent	Barn under 6 år	Barn	Student	Voksen	Gratis	Sum:
Juni	3	10	21	55	10	99
Juli	6	67	59	167	3	302
August	1	11	12	72	1	109
Totalsum	10	89	92	222	14	619

Byvandring sommersesong

Sommeråpent	Barn	Student	Voksen	Sum:
Juni	2	10	23	35
Juli	6	14	52	72
August	3	3	25	31
Totalsum	11	27	100	138

Søndagsåpen vår 2021

Dato	Voksne	Barn	Student	Antall besøkende
Januar	13	2	8	23
Februar	30	7	7	44
Mars	22	5		27
April	19	2	4	25
Mai	36	9	2	47
Juni -15.06.	0	0	0	0
Sommeråpent fra 15.06				
Total vår 2021	120	25	21	166

Søndagsåpen høst 2021

Dato	Antall besøkende	Barn	Student	Antall besøkende
August	32	4	10	46
September	363 Besøkende i museets lokaler Jødisk kulturfestival			363
Oktober	22	1	11	34
November	16		14	30
Desember	8		2	10
Total høst 2021	441	1	37	479

Byvandring/ Veitevandring høst 2021

Dato	Antall besøkende	Barn	Student	Antall besøkende
August	10	1	3	14
September	60 (Kulturnatt)			
Oktober	19		1/11	7
November	4		8/11	13
	0		15/11	12
27/9	27		22/11	4
4/10	0		29/11	0
11/10	4		6/12	42
			Total høst 2020	209

Totalt antall besøkende 2021:

Antall besøkende 2014 - 2021**							
2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
4209	4473	4519	4 441	5982	6974	4027	5945

* Blant annet basert på salgsrapport iZettle

** I 2018 - 2021 er antall besøkende til museet i anledning Jødisk kulturfestival regnet inn. I 2021 er antallet på 60 deltakere på veitevandring under Kulturnatt 2021 besøkende regnet inn.

4. Drift i 2021 og planlagt drift i 2022

Med bakgrunn i overordnede planer ble følgende drift gjennomført i 2021.

Følgende tiltak blitt gjennomført.

- ✓ **Seminar i samarbeid med andre institusjoner** Digitalt seminar ble gjennomført i samarbeid med NTNU 22. januar 2021. 140 studenter deltok sammen to lærere fra institutt for lærerutdanning.
Tittel på seminarer var: «Vi ble sjokkerte og rystet over hvordan jødene ble omtalt.» Tre elever ved Elvebakken videregående skole i Oslo visste ikke at det fantes antisemittisme i Norge før andre verdenskrig, så de ville de undersøke saken selv. På seminaret fikk lærerstudentene høre videregåendeelven Thelmas refleksjoner om temaet. Samtidig undersøkte de hvordan lærerstudentene selv ville engasjere dagens unge til å bli interessert i et vanskelig tema som antisemittisme.

- ✓ **Å skape nye arenaer for formidling. Podkaster i stedet for publikumsarrangementer.**
Dessverre ble det slik at koronapandemien satte en stopper for åpne publikumsarrangementer store deler av vårsemesteret 2021.
Podkastene ligger fortsatt ute og kan lyttes på. Her de innholdsinformasjon om dem:
<https://www.jodiskmuseum.org/sections/utforsk/podkaster-fra-jodisk-museum-trondheim-1>

- ✓ **19. februar 2021: «Vi snakket ikke om Holocaust. Mor jeg og tausheten.»** Vi hører professor og forfatter Irene Levin i samtale med forsker Anette Homlong Storeide fra Falstadsenteret snakke om boka med samme navn, holocaust og tausheten rundt hendelsene, både blant ofre, myndigheter og det norske storsamfunnet. Produsent for episoden er Emily Luthentun. Tine Komissar fra Jødisk museum Trondheim introduserer podkasten.

- ✓ **2. mars 2021 «Vi ble sjokkerte og rystet over hvordan jødene ble omtalt.»** Tre elever ved Elvebakken videregående skole i Oslo visste ikke at det fantes antisemittisme i Norge før andre verdenskrig, så de ville de undersøke saken selv. Nå vil de tre elevene bruke sine stemmer til å fortelle hva de fant ut. I denne podkasten får vi sammen med framtidens lærere høre Thelmas refleksjoner om temaet. Samtidig undersøker vi hvordan lærerstudentene vil engasjere dagens unge til å bli interessert i et vanskelig tema som antisemittisme?

- ✓ **24. juni 2021 Om jødisk identitet.** I denne podkasten undersøker hvordan identitet kan formes av strømninger i tiden og blikket fra de andre. Å ha en jødisk identitet hvordan kan det oppleves, er dagens spørsmål. Er man norsk eller jøde, eller begge deler?

I podkasten møter vi to personer med jødisk bakgrunn som forteller åpent om egen identitet.

- ✓ **30. august 2021 Når hatprat rammer.** I denne fjerde podkasten til Jødisk museum Trondheim skal vi høre om språk og ordbruk med en nedsettende betydning som kan påvirke oss negativt. Det er ikke uvanlig at betegnelser som jøde, homo, bitch, pakkis eller andre slike skjellsord om minoriteter, funksjonshemmede eller andre grupper blir brukt i

hverdagsspråket. Språk er med på å påvirke normer og holdninger, og derfor også hvordan vi ser på verden og andre mennesker.

- ✓ **Historiemodul på hjemmesiden.** Kombinasjoner av fysiske og digitale løsninger, for eksempel er det investert i en ny modul for digital omvisning med **en egen historiemodul på hjemmesiden.**
En modul om synagogebygningen i Trondheim har vært under utarbeidelse gjennom hele 2021 og vil bli ferdigstilt i 2022.
- ✓ **Markedsføring.** Bruk av ressurser på markedsføring på sosiale medier. Vi har fremmet annonser på Facebook, Instagram og TRD events.
- ✓ **Bedre synliggjøring** av museet gjennom å publisere artikler og publikasjoner på hjemmesiden når noen i JmT er forfatter, JmT på en eller annen måte er involvert eller temaene vi jobber med er nevnt.
- ✓ **Vi har hatt en ekstra 50% stilling i 4,5 måned for museumspedagog** for å avhjelpe formidler på grunn av innmeldt pågang fra Den kulturelle skolesekken, DKS, og turoperatører for våren 2021.
- ✓ **50% prosjektstilling som konservator til samlingsforvaltning.** Primæroppgaven om å oppfylle kravet om at museets samlinger dokumenteres i samsvar med aksepterte profesjonelle standarder. Samlingsdokumentasjonen skal inkludere en fyldig beskrivelse av hver enkelt gjenstand, dens tilknytning og eier-historie, tilstand, behandling og oppbevaringssted. Samlingsdata skal oppbevares trygt, støttet av søkesystemer som sikrer medarbeidere og andre rettmessige brukere tilgang til informasjonen.
- ✓ **Overgang til stiftelse:**
Styret i JmT har lagt frem plan overfor eieren, styret i Det jødiske samfunn i Trondheim, om å gå over til stiftelse. Overgangen skal etter planen gjennomføres i løpet av 2022.

Planlagt drift i 2022

- ✓ Mai 2022 har Jødisk museum Trondheim 25-årsjubileum, noe som vil bli markert med et arrangement på denne dagen.
- ✓ I 2022 er det 80 år siden deportasjonen av jødene under andre verdenskrig. Dette vil bli markert i museet i oktober 2022.
- ✓ Det vil bli arrangert seks til åtte åpne publikumsarrangementer utover året 2022. Pga pandemien utsatte JmT slike arrangementer i 2021 fordi strenge smittevernregler og nedstenging ikke tillot å invitere publikum inn. Flere av kveldarrangementene foregår i samarbeid med andre organisasjoner som Litteraturhuset i Trondheim og Falstadsenteret.

- ✓ De fem første av disse arrangementene i 2022 er tidfestet slik:

Onsdag 9. februar 2022. – historiker og forfatter Synne Corell kommer for å fortelle fra boka Likvidasjonen i samtale med historiker, førsteamanuensis ved NTNU, Jon Reitan. Familien Mendelsohn fra Trondheim er en av de familiene som får stor oppmerksomhet i boka. Samarbeid med Litteraturhuset. (Arrangement ble utsatt på grunn av sykdom.)

Onsdag 9. mars: Skal jøder formidles utelukkende som ofre? Forestillingen om jøder som ofre har fulgt oss gjennom historien. Hver generasjon jøder har måttet ta stilling til denne fremstillingen. Hvilke deler av jødisk historie skal tillegges vekt i søken etter en kollektiv jødisk sjel? Hvordan oppfattes jødene i Norge og hvordan fremstilles de? Med jødiske veivisere og debattleder i Vårt Land Dana Wanounou.

Onsdag 6. april: Det har blitt større oppmerksomhet om antisemittisme og andre typer hatefulle ytringer internasjonalt og i Norge de siste årene. En av årsakene til dette er at utbredelsen av sosiale medier har gjort det lettere for folk flest å ytre seg. Flere kan delta i det offentlige ordskiftet, men også til at flere kan bli utsatt for antisemittiske ytringer og netthets. Magali Courtade fra Anti-rasistisk senter legger frem sin rapport til KMD om arbeidet med å overvåke antisemittisme på sosiale medier.

Torsdag 12. mai: Markering av museets 25-årsjubileum

Onsdag 15. juni: Åpning av vandreutstillingen Atelier Benkow med Britt Ormundsen.

- ✓ JmT fortsetter samarbeid med Justismuseet om gruppe-opplegget «Trondheim under krigen» for ungdomsskolen. Interessen for dette opplegget har økt under pandemien, fordi skolegrupper fra hele landet velger å besøke Trøndelag for å lære om andre verdenskrig, som et alternativ til å reise til Polen og Tyskland. På Jødisk museum Trondheim får gruppene innføring i historien om jødene fra Trondheim. Gjennom dialog, gruppearbeid og utforskning av utstillingen «Hjemme. Borte. Holocaust i Trondheim», blir gruppene kjent med norsk-jødiske familier og personer og deres skjebne under krigen.
- ✓ Mellom påske og høstferie tilbyr også Jødisk museum Trondheim byvandring med samme tema som et alternativ. Gruppene besøker sentrale steder der formidler gir en innføring i norsk-jødisk historie med fokus på liv og skjebner under andre verdenskrig. Gjennom ulike opplegg får de gå i dybden på tema knyttet til andre verdenskrig om hva som skjedde med rettssikkerheten i okkupasjonstida, og under rettsoppgjøret etter krigen. I tillegg får de lage egne propagandaplakater.
- ✓ I januar og februar 2022 samarbeider JmT med Institutt for teater og drama ved NTNU om en masteroppgave, basert på utstillingen Hjemkomst. Masteroppgaven er en teaterforestilling, om hvordan det er å komme tilbake til Trondheim etter en flyktningetilværelse i Sverige, etter at store deler av slekta ble deportert og drept. Forestillingen er både en eksamensoppgave og et tilbud til publikum i løpet av januar og februar.

- ✓ Museet har tatt initiativ sammen med Falstadsenteret å utgi et nytt opplag av boka «På tross av alt» om Julius Paltiel av Vera Komissar.
- ✓ Den midlertidige utstillingen Hjemkomst – 1945 -1947. Skal i løpet av 2022 demonteres. Noen av montrenes skal plasseres og integreres i museets kjellerutstilling, i det rommet som handler om tiden etter andre verdenskrig.
- ✓ Stillingen som samlingsforvalter ønskes økt fra 50 til 100 prosent stilling. Stillingen skal styrke museets nødvendige arbeid med dokumentasjon og formidling av den jødiske minoritetens kultur og historie Norge, herunder materielle og immaterielle kulturuttrykk og erfaringer. Et viktig tiltak i 2022 er at museet trenger å opprette en fast konservatorstilling i 100 prosents stilling. Stillingen skal lede arbeidet med museets samling herunder mottak og registrering av gjenstander, dokumenter, foto og annet. Den tilsatte skal også kunne delta i museets prosjekter og formidlingsarbeid ved behov. Museets programtilbud må gjøres tilgjengelig, både i form av et mer oversiktlig program og tilrettelegging for et digitalt tilbud. Det må sikres fast tilskudd for å kunne tilsette personale i en hel fast stilling. Museets nåværende egenkapital vil ikke kunne bære kostandene til dette over tid.
- ✓ Det har vist seg at formidlingsarbeidet ved museet lider under for få ressurser og det har vært nødvendig å tilkalle ekstra pedagogisk kompetanse. Det gjelder når det topes seg i skoleåret med grupper fra grunnskole og videregående skole i tillegg til universitet og høyskoler og andre organisasjoner. Nye målgrupper vil komme i form av Hvite busser og andre organisasjoner som driver med etiske skoleturer. Det må sikres fast tilskudd for å kunne tilsette personale i en fast stilling. Museets nåværende egenkapital vil ikke kunne bære kostandene til dette over tid.
- ✓ Videre er det behov for å styrke arbeidet med digital formidling samt utvikling av museets eksisterende nettsteder og digitale omvisninger, samt museets nettressurser jodiskefotspor.no og hjemkomst.no
- ✓ Videre vil museet satse på nye formidlingsprosjekter, skape dialog og møteplasser samt kveldsarrangementer.

Forarbeid til ny strategi

Hva JmTs oppgave vil være som museum i årene fremover vil gjenspeiles i den nye strategien, som skal utarbeides i løpet av 2022. Det som allerede peker seg ut, er planer om å bli mer aktuell, inkluderende og synlig som museum med potensialet til i større grad å bli en arena for dialog og kulturytringer. Videre å ta i bruk tidsriktige virkemidler og digitaliserte formater. Museets styre arbeider videre med strategien i 2022.

5. Samarbeid

Et museum trenger besøkende og trenger å ta del i samarbeid og samvirke med andre institusjoner og enkeltmennesker samt selv å være til stede i andre ulike sammenhenger, på møter, konferanser og workshops.

- ✓ Samarbeid med MiST
Museet har fått mye igjen for samarbeidsavtalen som ble inngått i 2017 med Museene i Sør-Trøndelag, MiST, blant annet i form av tjenesteyting. Tilskuddsmidlene fra Trøndelag fylkeskommune, som i 2021 var på kr 295 000, ble overført til Museene i Sør-Trøndelag. I 2021 ble beløpet i sin helhet overført derfra til JmT og ble benyttet til å lønne en deltids prosjektstilling som samlingsforvalter med registrering av samlingen som hovedoppgave.
- ✓ Det ble i 2021 startet en museumsdirektørgruppe for museene i Trøndelag der JmT er med.
- ✓ JmT samarbeider tett med Justismuseet om undervisningstilbudet «Trondheim under krigen» for skolegrupper som kommer fra ulike steder i landet.
- ✓ JmT samarbeider også med Jødisk museum Oslo om det nettbaserte undervisningstilbudet «Den truende andre», om fordommer, generalisering, konspirasjonstenkning i et oss-dem-perspektiv. Dette opplegget skal ferdigstilles i 2022.
- ✓ JmT startet i 2021 samarbeid med HL-senteret om det nyopprettede prosjektet «Ta meg tilbake», der forsker Cora Alexa Døving er med i prosjektets referansegruppe. (Les mer i kapittel 8 om prosjekter).
- ✓ Museet samarbeider også med Falstadsenteret og Litteraturhuset i Trondheim om enkelte arrangementer.
- ✓ Videre samarbeider JmT med Polin museum i Warszawa og Jødisk museum Oslo om et EØS-støttet fireårige kursprosjekt for museumspedagoger på jødiske museer i Europa. Prosjektet startet i 2020 og skal vare ut 2023.

6. Formidling og undervisning

Snublesteiner

I Norge blir det lagt ned en rekke snublesteiner årlig. Snublesteinene, som er minnesmerker over individuelle ofre for holocaust, ble initiert av den tyske kunstneren Gunter Demnig i 1993 og startet opp i Norge i 2010. Jødisk museum Trondheim (JmT) og Jødisk Museum i Oslo (JmO) samarbeider om prosjektet, blant annet gjennom etableringen og drift av nettsiden www.snublesteiner.no, samt koordinering av nedsettelsen av snublesteiner.

JmT har ansvaret for snublesteinene i den nordenfjelske regionen, og har bidratt til å legge steiner blant annet i Trondheim, Brønnøysund, Ålesund, Tromsø og Kristiansund, Berlevåg og Hammerfest. Alle planlagte snublesteiner er lagt ned, og prosjektet har siden 2019 vært ansett som ferdig. Det er kun én av de overlevende fra konsentrasjonsleirene som har fått snublestein. JmT har fattet en beslutning om å ikke initiere nedsettelse av snublesteiner for de andre som

overlevde konsentrasjonsleirene. Om familie og etterkommere selv tar initiativ til dette arbeidet, kan museet bidra i arbeidet.

Selv om alle planlagte snublesteiner er lagt ned, så skal de vedlikeholdes. Det er JmT som følger opp vedlikeholdet av snublesteinene, og gjennomfører jevnlig befaring av steinene i Trondheim kommune. I tillegg får JmT med jevne mellomrom inn meldinger fra personer i hele det nordenfjeldske området knyttet til snublesteinene. Dette gjelder hovedsakelig skader, men det kan være andre årsaker også som gjør det nødvendig å erstatte steinene. På grunn av værforhold og noen episoder med snublesteiner som forsvinner i forbindelse med bygningsarbeid, fortsetter vedlikeholdet av snublesteinene. JmT antar at det må byttes ut noen snublesteiner årlig. I 2021 var det i alt 5 snublesteiner så måtte erstattes. 1 i Trondheim, 1 i Brønnøysund og 3 i Harstad. Snublesteinene vil bli byttet ut våren 2022.

Prosjektet er én av museets mange viktige oppgaver i synliggjøringen av jødisk historie og i bekjempelsen av antisemittisme. Snublesteinene utgjør en sentral del av museets arbeid knyttet til formidling av historien og at Holocaust skjedde også i Midt- og Nord-Norge. Som i 2020 har det vært mindre utgifter enn foregående år siden det ikke har vært nye steiner som legges ned. JmT står for disse utgiftene der et ikke er andre som tar disse, og det varierer fra kommune til kommune om de er hjelpeløse med kostnadene for bytting av skadde steiner, enten det er som følge av veivedlikehold eller annet. JmT ønsker å styrke kontakt med kommuner for å sikre godt samarbeid om snublesteiner og økonomisk bistand når steiner må byttes ut som følge av skader.

Undervisning

Som følge av pandemien, så var det en rolig start på året når det kom til bestillinger av undervisningsopplegg. Våren var preget av nedstenging i tråd med retningslinjer for smittevern og måtte til tider utsette eller avlyse grupper. Dette gjaldt spesielt rundt påske i mars og april, i juni og desember. Til tross for dette ser vi gode tall for 2021.

Den kulturelle skolesekken

Våren 2021 samarbeidet vi med Den kulturelle skolesekken (DKS) om å gi et alternativt tilbud til skoler som hadde planlagt et besøk til Nordenfjeldske kunstindustrimuseum. Vi fikk tilbud om å ta disse skolene fordi dette museet måtte stenge. Dette bidro til å fylle gode deler av semesteret. I perioder var det også et godt trykk, og ved å ha en ekstra medarbeider timeansatt til undervisning kunne vi gjennomføre flere grupper per dag. Da ble det gjennomført opplegg parallelt på ulike arenaer: på museet, på skolene eller på byvandring.

Trondheim under krigen

I løpet av året har også interessen for pakketilbudet «Trondheim under krigen» vi har sammen med Justismuseet har økt. Flere skoler lokalt, regionalt og nasjonalt har ønsket dette. Det har vært særlig populært for skoler som kommer til Trondheim for en hel dag eller lengre der de ønsker å fylle opp dagen med flere opplegg. Disse gruppene har enten deltatt på opplegget «Hjemme. Borte. Jødene fra Trondheim» eller vært med på byvandring.

Klasseturer til Trondheim

Nytt av året er et økt samarbeid med ulike reisebyrå. Dette kommer som følge av at klasser ønsker fortsatt å få til klasseturer, men siden de ikke reiser til Polen og Tyskland, så ser de etter muligheter i Norge der de kan få innsikt i tematikken rundt holocaust og andre verdenskrig. For disse gruppene har spesielt pakketilbudet «Trondheim under krigen» vært populært.

Vi fortsatte samarbeidet med Kirkelig dialogsentert med en besøksdag i høst der museet og synagogen var en av fire destinasjoner for et 8. trinn i Trondheim kommune. Også denne gangen ga det positive erfaringer, og vi ønsker å fortsette å legge opp til slikt samarbeid.

Økende interesse

Totalt hadde museet besøk av rundt 4500 elever, studenter og andre knyttet til undervisningsopplegg. De fleste gruppene var elevgrupper fra ungdomsskolenivå i Trondheim kommune. Vi opplever at det er interessere fra andre skoler fra Trøndelag og resten av Norge, men dessverre har det ikke vært like lett å gjennomføre turene som følge av retningslinjer for smittevern.

De mest populære oppleggene har vært «Norsk-jødiske tradisjoner, riter og kultur» og «Hjemme. Borte. Jødene fra Trondheim» som utgjør nesten en tredjedel hver av bestillingene. Dette er det samme som tidligere år, men det har vært en økning i bestillinger av «Hjemme. Borte. Jødene fra Trondheim». Deretter kommer byvandringen «Jødiske fotspor i Trondheim» som utgjør resten av bestillingene. Dette opplegget har også økt i etterspørsel. Opplegget «Ingenting er som det ser ut som», som handler om konspirasjonsteori og konspirasjonstenkning, har ikke så mange bestillinger, men det har fått gode tilbakemeldinger.

Museet har god erfaring med samarbeidet sammen med Den kulturelle skolesekken og fortsetter samarbeidet med byvandringen «Jødiske fotspor i Trondheim». Det er økende i popularitet og museet fikk muligheten til å utvide dette DKS-tilbudet etter behov slik at skoler som ønsket å benytte seg av tilbudet fikk det.

Som nevnt så samarbeidet museet med DKS våren 2021 om et alternativt tilbud til skoler som opprinnelig skulle til Nordenfjeldske kunstindustrimuseum. De fikk tilbudet om å være med på enten opplegget «Norsk-jødiske tradisjoner, riter og kultur» eller «Hjemme. Borte. Jødene fra Trondheim». De fleste takket ja og tok turen til museet, og i noen tilfeller reiste vi til skolene for å gjennomføre opplegget. I samsvar med tidligere erfaringer så er det fordelaktig at skoler besøker museet og synagogen, men samtidig er skolebesøk et godt tilbud som museet kan gi etter behov.

Den truende andre

JmT har fortsatt samarbeidet med Jødisk museum i Oslo om en digital ressurs om fordommer. Prosjektet har blitt utsatt av ulike årsaker. Opplegget med tittelen «Den truende andre» skal ferdigstilles innen sommeren 2022.

7. Samlingen

JmT skal så langt museet har mulighet, oppfylle retningslinjene i ICOMs regelverk for forvaltning av museumssamlinger. «Museer forvalter samlinger på samfunnets vegne og til beste for samfunnsutviklingen.

Prinsipp: Museer har plikt til å anskaffe, bevare og utvikle samlinger som bidrag til å sikre samfunnets naturarv, kulturarv og vitenskapelige arv. Disse samlingene utgjør et viktig felles kulturgode som har en spesiell juridisk status og internasjonalt rettsvern. I dette samfunnsansvaret ligger forvalteroppgaver som inkluderer aktsomhetsplikt, langsiktig vern, dokumentasjon, tilgjengelighet og avhending under ansvar.» Herunder spesifiseres blant annet retningslinjer for hvordan samlingen skal dokumenteres:

«Samlingens varige karakter

Museet skal trekke opp og iverksette retningslinjer for å sikre at samlingene (både permanente og midlertidig deponerte gjenstander) og informasjonen knyttet til dem er tilfredsstillende dokumentert. Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for løpende bruk og retningslinjene skal sikre at den vil bli overført til kommende generasjoner på så gode og trygge betingelser som mulig, tatt i betraktning etablert kunnskap og foreliggende ressurser»...» Faglig ansvar for forvaltning av samlingene skal tildeles personer som har relevant fagkunnskap og ferdigheter eller som får tilstrekkelig veiledning.»

Ressursene til samlingsforvaltningen ved JmT økte i det det ble ansatt en samlingsforvalter i 50% stilling fra 1. januar 2021. Tjenesteytelsen på samlingsforvaltning JmT hadde oppnådd gjennom samarbeidsavtalen med MiST var opphørt, men med midlene fra MiST kunne museet ansette en medarbeider i en deltids prosjektstilling for å gjøre ferdig påbegynt arbeid. Denne stillingen ble videreført i 2022 som fast.

Registrering og merking

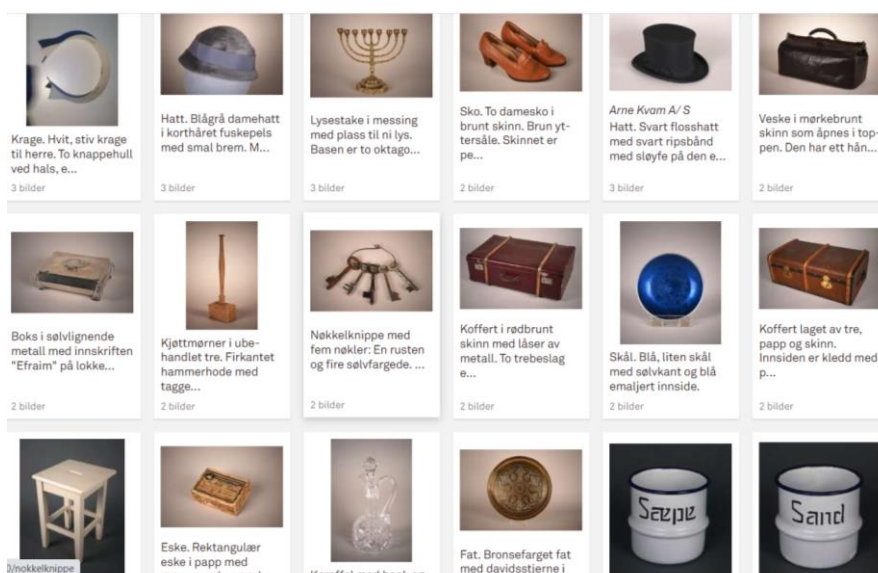
All registrering og merking av museumsgjenstander ble fram til 2019 gjort i en arkivoversikt i Excel. I 2019 gikk JmT over til kun å registrere sine gjenstander i Primus, som er det profesjonelle samlingsforvaltningssystemet som benyttes i store deler av museumsbransjen. Men her har JmT allerede et stort etterslep. Dermed er mange nyere donasjoner ikke registrert. Det gjelder gjenstander, bøker, bilder og dokumenter. Dette etterslepet jobbes det jevnt med å korte ned. I tillegg er de fleste gjenstander som er registrert kun registrert i den gamle arkivoversikten. Vi jobber derfor med å overføre all informasjon fra den gamle arkivoversikten til Primus.

Pianoet ble donert i 2019 og har tilhørt Marie og Hirsch Komissar.

I 2021 ble det gjennomført en tilstandsvurdering og innhenting av kunnskap om noen av museets nye gjenstanders kulturhistoriske kontekst fra konservatorer med kunnskap om feltet. Det var gjennom samarbeidet med Museene i Sør-Trøndelag, MiST, at dette ble gjennomført.

I mars 2021 ble 66 øvrige gjenstander fra kjellerutstillingen fotografert av museumsfotograf Jette Petersen. I 2018 hadde hun fotografert de første 29 gjenstander fra denne utstillingen. Alle disse er nå publisert på museets side på Digitalt museum:

Majoriteten av tilveksten til museet var i 2021 i form av dokumenter. Vi har en del etterslep på registrering av aksjoner fra tidligere år. Ang. rapporterte kunsthistoriske gjenstander: De nye

kunsthistoriske gjenstandene av i år er egentlig en aksesjon fra 2019, men ble ikke registrert før i år. Den ble derfor ikke rapportert inn i statistikkrapportering for 2019. Ang. foto: Vi har hatt en tilvekst på 24 fotografier i år. Tallet fra i fjor på 8500 foto er et anslag over den totale samlingen, ettersom alle foto ikke er registrert. Vi oppgir derfor samme tall i år. Dette tallet forventes å bli justert etter hvert som alle foto blir registrert.

Grunnen til at antall registrerte foto er lavere i år enn i fjor er at vi i fjor regnet med litt over 2000 foto som befant seg i fotoalbum. Disse fotoene er ikke individuelt registrert (albumene er registrert som gjenstander). Derfor mener vi at det blir mer korrekt å rapportere albumene som gjenstander, mens de individuelle fotoene i albumet blir rapportert under antall digitaliserte foto, og ikke under antall registrerte foto.

Om digitaliserte foto: Årets tall er mer nøyaktig enn fjorårets, som var et anslag. Om tilgjengeliggjorte foto: Vi har kun to foto tilgjengeliggjort på Digitalt Museum. Resten av tilgjengeliggjorte foto finnes i nettartikler på Jødiske fotspor i nord (jodiskefotspor.no), nettsiden Hjemkomst (<https://hjemkomst.no/>) og i appen «Hjemme. Borte.». Om registrering: Vi har litt etterslep på registrering. De rapporterte tallene kan derfor ventes å bli mer nøyaktige år for år.

8. Prosjekter

Ta meg tilbake

I 2021 har museet hatt oppstart på et kulturarvprosjekt vi har valgt å kalle «Ta meg tilbake – etterkrigsgenerasjonen erfarer etter Holocaust». Målet med prosjektet er å samle inn livsløpshistorier fra rundt 20 personer fra en oppvekst i Norge i skyggen av Holocaust. Foreldrene hadde vært flykninger eller overlevende etter Holocaust.

Minner fra en barndom.

Blant spørsmålene man ønsker å se nærmere på:

Var det fokus på at familien var jødisk? Ble det videreført ulike tradisjoner og ritualer? Ble det snakket mye om Holocaust? Var folkemordet til stede på andre måter? Hvordan opplevde informanten at samfunnet rundt seg forholdt seg til det som hadde skjedd?

Arbeidet er relativt omfattende og i 2021 har JmT søkt og fått innvilget økonomisk støtte fra Norsk Kulturråd, Sparebankstiftelsen, Stiftelsen Fritt Ord og Bergesen stiftelsen. Til sammen i 2021 fikk JmT tilsagn kr 866 000. Det vil bli søkt om ytterligere kr 500 000 i 2022.

Prosjektledelse

Museet har ansatt en prosjektleder som har ansvaret for fremdriften, og som skal utføre intervjuene. Prosjektleder er Maren Ryan, master i sosialantropologi. Ryan ble ansatt i 50% stilling i november, og i 100% stilling i desember. Hun vil være ansatt i 100% stilling ut februar 2023. Prosjektlederen har i 2021 startet arbeidet med hvordan prosjektet skal ivareta personvernet til de som velger å delta, og utarbeidet et samtykkeskjema. Hun har satt seg inn i personvernprinsippene og samtykke som behandlingsgrunnlag. Hun har videre begynt å lese litteratur og kildemateriale om jødene i

Trondheim og om jødiske riter og tradisjoner samt om samfunnsklimaet i ti-årene etter Holocaust. Hun har også utformet et invitasjonsbrev til informantene. Hun har også fått oversikt over aktuelle informanter og hatt møte med referansegruppen til prosjektet bestående av Cora Alexa Døving, HL-senteret, Jon Reitan, NTNU og Irene Levin, Oslo Met, som alle skal være med å sikre kvaliteten på intervjuene og prosjektet generelt. De tre har ulik kompetanse som kan komme prosjektet til gode, Jon med sitt unike innsyn i Trondheimjødenes historie, Irene som selv har skrevet om hvordan det har vært å være barn av jødiske flyktninger under og etter Holocaust, og Cora Alexa Døving som forsker på minoritetstematikker i Norge.

Hovedtyngden til prosjektet ligger i 2022. Intervjuguiden skal utarbeides, informantene kontaktes, videofotograf leies og intervjuene og alt av etterarbeid skal foregå i 2022.

Jødisk manufaktur

Jødisk manufaktur er et nytt formidlings- og byutviklingsprosjekt med fokus på den jødiske historien i «Nerbyen», en bydel ved Brattøra i Trondheim. Fokusområdet vil være Kjøpmannsgata, Søndre gate, Olav Tryggvasons gate og Fjordgata, med tilstøtende gårder på motsatt side av disse gatene.

Innenfor dette lille området bosatte og etablerte nesten alle jødiske forretningsdrivende seg, som kom til Trondheim som byens første ikke-kristne innvandrere ved forrige århundreskifte. Hensikten med dette prosjektet er å rette oppmerksomheten mot en bydel med en unik historie, som kanskje ikke mange vet om i dag, og om en særegen del av norsk innvandringshistorie. Jødisk manufaktur ønsker å formidle denne historien gjennom et prosjekt i Nerbyen som kan bestå av både temporære og permanente utsmykninger, formidlingsgrep og faste arrangementer.

I august 2021 ble det nedsatt en arbeidsgruppe med medlemmer av Jødisk museums styre, samt medlemmer av den jødiske menigheten i Trondheim med spesiell kunnskap om byens jødiske historie.

Museet har i tillegg disponert en 20% stilling til en prosjektkoordinator, som koordinerer arbeidsoppgaver med gruppa og bidrar med faglige ressurser fra museet sin side.

Arbeidet det første halvåret har bestått av kartlegging og katalogisering av jødiske forretninger og boliger i Nerbyen-området, samt utredning av hvilke formidlingsgrep som er mulig i dette området. I den sammenheng har gruppa vedtatt å gjennomføre et forprosjekt. Dette vil foregå i samarbeid med designbyrået Ablemagic fra februar 2022. I desember 2021 søkte Jødisk manufaktur om støtte midler til en samlet sum av 100 000 kroner fra Trondheim kommune og Kulturrådet for å gjennomføre dette prosjektet.

9. Sikkerhet

Museet har holdt åpent med en sikkerhetsvakt ved alle gruppebesøk, åpent museum og under omvisninger for skoleklasser og studenter. Det ble arbeidet 902 timer av sikkerhetsvakter for 2021 mot 1165 timer med sikkerhet i 2020, og 1445 timer i 2019.

Det er ikke registrert uforutsette hendelser av sikkerhetsmessig karakter.

10. Økonomi

Driftstilskuddet fra staten var i 2021 på kr 2 540 000.+ endring av tilskuddet med ekstra kr 75 000 = korrigert tilskudd kr 2 525 000. I dette tilskuddet var kr 440 000 øremerket til Jødisk kulturfestival Trondheim. Det innebærer at for JmT var tilskuddet fra staten totalt på kr 2 100 000.

Det kommunale tilskuddet var likt året før, på kr 530 000.

Det årlige driftstilskuddet fra Trøndelag fylkeskommune var i 2021 på kr 295 000. Beløpet ble utbetalt fra MiST til JmT.

JmT hadde en tilfredsstillende økonomi i 2021. I det siste året har JmT hatt en inntektsøkning som gjelder øremerkede midler til prosjekter. De øremerkede midlene gir igjen ikke økonomi til å øke mengden ansatte eller andre driftsrelaterte større endringer på lang sikt, da vi ikke har noen garanti for at inntektsnivået opprettholdes. JmT skulle gjerne fått en hundre prosents fast stilling i museet til samlingsforvaltning og flere ressurser til formidling, men det er det ikke rom for foreløpig.

Museet søkte i 2019 om merverdiregistrering, noe som ble godkjent og dermed fikk man tilbake et større beløp på grunn av utbetalinger til utstillingsprosjektet Hjemme. Borte. Holocaust i Trondheim. Dette medførte et større overskudd i 2020 og 2021. For øvrig vises det til vedlagte årsregnskap og til budsjett for 2022.

Trondheim, 25. februar 2022,

Tine Komissar

Direktør

Jødisk museum Trondheim

--

